

Seminar d. 23.11.2010, Frederiksberg Rådhus
Arkivforeningen & Frederiksberg Stadsarkiv

Kommune- og lokalarkiverne– hvor er de på vej hen?

Hvor står vi nu?

Lange linjer
Status
Udviklingstendenser
Antagelser

Henning Bro
Stadsarkivar, Ph.d.
Frederiksberg Stadsarkiv

Lange linjer – 1850-1914

”Lokalhistorie”

- Den folkelige lokalhistoriske bevægelse fødes
- Amtshistoriske Samfund
- Det landshistoriske parnas
- Lokalmuseer/Landsarkiver/
Dansk Folkemindesamling
m.m.
- Dansk Historisk
Fællesforening (DHF)

Arkivvæsenet

- Geheimearkivet/Kongerigetets arkiv
- Københavns Stadsarkiv (KS)
- Rigsarkivet (RA)/Landsarkiverne (LA)

Lange linjer – Mellemlkrigstid/Besættelsestid

”Lokalhistorie”

- Det landhistoriske parnas
- DHF-skolingsarbejde (den folkelige lokalhistorie som medhjælp til landshistorien)
- Institut for Historie og Samfundsøkonomi/Institut for lokalhistorisk Forskning
- Lokalmuseernes professionalisering
- Den lokale landbohistorie og lokalhistoriske foreninger

Arkivvæsenet

- RA/LA og KS

- De første lokalhistoriske arkiver

Lange linjer – Efterkrigstiden (1945-1970)

”Lokalhistorie”

- Det landhistoriske parnas
- Professionaliseringstendenser:
 - lokalmuseerne
 - by- og lokalsamfundshistorie p.g.a. metoder, problemstillinger og socioøkonomiske studier (Dybdahl)
 - statens arkivvæsen
 - Lokalhistorisk Afdeling (KU)
- DHFs forsatte skolingsarbejde
- Den folkelige lokalhistoriske bevægelse → Lokalhistoriske foreninger/Sammenslutningen af Lokalhistoriske Foreninger (SLF)

Arkivvæsenet

- RA/LA og KS
- Bekendtgørelse om bevaring af kommunale arkivalier
- Frederiksberg Stadsarkiv (FS)

- Den lokalhistoriske bevægelse → Sammenslutningen af Lokalarkiver (SLA)/100 nye lokalhistoriske arkiver

Lange linjer –Efterkrigstiden (70´ og 80´erne)

”Lokalhistorie”

- Forstærket professionalisering
 - universitetsinstitutter og forskningsprojekter
 - det statslige arkivvæsen
 - lokalmuseer
 - bidrag til lokale årbøger og skrifter
 - gradsvist på enkelte lokalarkiver
- Den ”folkelige” lokalhistorie:
 - fortsat vækst
 - skoling gennem SLF og SLA
 - skepsis over for professionaliseringen

Arkivvæsenet

- RA/LA og KS/FS
- LA´ernes indsamlingskampagne
- Bevaringsbestemmelser for kommunale arkivalier
- Arkivlovsudvalget

- Massiv tilvækst af lokalhistoriske arkiver
- Begyndende professionalisering af store lokalarkiver – enkelte stadsarkiver

Lange linjer – 90' og 00'erne

”Lokalhistorie”

- Lokalhistoriens professionalisering:
 - Universiteternes historiske institutter, afdelinger og centre
 - Statens Arkiver
 - Lokalmuseer
 - Stadsarkiver og store lokalarkiver
 - Organisationer for by- og landbrugshistorie
- Den ”folkelige” lokalhistorie
 - begyndende: rudimentær aktiv deltagelse
 - engagement, men i stigende grad som en del af en oplevelsesøkonomi med mange udbud
- Polarisering → Bruddet med DHF. SLF bliver til Dansk Lokalhistorisk Forening med mere vægt formidling og det ”folkelige” arbejde med lokalhistorie

Arkivvæsenet

- Ny arkivlov
- RA/LA og KS/FS
- Omdannelse af lokalarkiver til stadsarkiver
- Oprettelse af et større antal stadsarkiver og kommunale arkiver (§7)
- Netværk for håndtering af kommunale e-arkivalier
- Betydelig statslig regulering af den kommunale arkivdannelse
- Store ”professionelle” lokalarkiver

- Forsat 400 meget små lokalhistoriske arkiver

- Polarisering
 - Stadsarkivarforeningen
 - Dannelsen af: Organisationen af Danske Arkiver

Status

- Stads- og egnsarkiver i en og samme kommune → Professionelt drevne enhedsarkiver med såvel kommunale forvaltnings- og institutionsarkiver samt privatarkiver m.m. Arkiver der indsamler, forsker og, formidler ud fra den samlede lokale/"regionale" arkivalske kulturarv
- Rene offentlige kommunale arkiver (§ 7-arkiver) og et eller flere lokalhistoriske arkiver (i nogle tilfælde i såkaldte arkivsamvirker), hvoraf et i reglen er mere eller mindre professionelt drevet → En struktur, hvor der ikke er sammenhæng mellem indsamling af og forskning ud fra/formidling af den samlede lokale/"regionale" kulturarv
- Større professionelt drevne lokalarkiver, i nogle tilfælde i såkaldte arkivsamvirker med små lokalhistoriske arkiver, men uden § 7-arkivfunktionerne m.h.t. indsamling og forskning i/formidling ud fra kommunale arkivalier → En struktur, hvor arkiverne er udelukket fra det meget omfattende og særdeles afgørende arkivalske materiale, kommunernes forvaltninger og institutioner har efterladt sig i takt med kommunernes stadig større og mere afgørende indflydelse på lokalsamfundenes udvikling i den sidste del af det 19. århundrede og navnlig i hele det 20. århundrede.
- Et meget stort antal (350-400) små lokalhistoriske arkiver i hovedsagen baseret på frivillig arbejdskraft og i det væsentligste omfattende dele af, et eller flere landsogne → En struktur, hvor der savnes "professionelt" styring/vejledning, og hvor der indsamles snævert lokalt skabte private arkivalier m.m., og hvor indholdet heraf formidles ud fra et snævert lokalt kuriositetsaspekt – løstrevet fra såvel lokalsamfundets som det "store" samfunds udvikling.

Udviklingstendenser

- **”Nedefra”** → Lokalhistorie som oplevelsesaspekt
 - Landbosamfund → Det nære og organiserede landbosamfund er opløst → få producenter/pendlere ”udefra”/”generationsproblemet” → Interesserede, men ikke aktivt ydende
 - Bysamfund → uden større forankring til bydele og by/”generationsproblemet” → Interesserede i ”byen”, men ikke aktivt ydende
 - ”Udkants Danmark” → egnsbegreb flydende/ingen forankring på dette niveau
 - Internationalisering og national økonomisk/erhvervsmæssig og politisk/administrativ centralisering → mindre lokal forankring. Interesse for, men ikke direkte aktiv deltagelse i arbejdet det lokale områdes historie

Udviklingstender

- **Lokalhistoriens professionalisering:**

- Forskningsmæssigt → ca. 20 procent af dansk historieforskning lokalt bundet/43 procent af bidragene fra Danmarks ti største stadsarkiver
- Formilingsmæssigt → bøger/artikler, udstillinger, foredrag, elektronisk (hjemmesider, facebook)

- **Begrebet lokalhistorie:**

- Forskningsmæssigt
 - Den lille ("særegne", "autentiske") historie i (underordnet såvel syntesemæssigt og fagligt) den store historie < >
 - Mere almenhistorisk orienteret (professionelt tilgang)
 - Den afgrænsede områdes historie/lokalt baserede punktundersøgelser
 - Fællesvidenskabeligt grundlag → metode, problemstillinger i forhold til undersøgelsesområder, kildevalg og-behandling, historiografiske overvejelser og placering, repræsentativitetsovervejelser, perspektivering i f. t. større sammenhænge og strukturer baseret på samfundsvidenskabelige, etnologiske og andre teoretiske udgangspunkter.
 - Større bredde:
 - » Problemstillinger med højere almenhistorisk betydning
 - » Geografisk → Kommuner/økonomiske enheder med store byer med større agrare oplande og mindre købstæder og stationsbyer. Egne og oplande.
- Formidlingsmæssigt → Den store historie i den lille sammen med det særegne lokale

Udviklingstendenser

- **”Ovenfra”:**
 - Konkret arkivmæssig håndtering af kommunernes papir- og elektronisk baserede arkivdannelse
 - Den lokale/regionale identitet/kultur i storkommunen
 - Branding af kommuner i et samfund med stadig større konkurrence mellem kommuner og forøgede centraliseringstendenser – nationalt/regionalt.
 - Arkiver som aktører i en oplevelsesøkonomi med stor konkurrence
- **Slægtsforskning**

Antagelse

- Dannelse af enhedsarkiver i hver dansk kommune – stads- og egnsarkiver – som enkeltkommunale eller fælles kommunale institutioner i hver af Danmarks kommuner
- Etablering af en arkivstyrelse for det danske arkivvæsen – såvel statslige som kommunale
- Bedre forskningsmæssig koordinering af lokalt/regionalt baserede forskning – universiteter, museer, arkiver

Og meget kontant:

Udover de kommuner, der har etableret én samlet arkivfunktion:

- I en kommune med ét reelt kommunalt arkiv bør dette sammen med kommunens embedsværk være den drivende kraft bag dannelsen én arkivinstitution med integration af kommunearkivet og kommunens øvrige større eller mindre lokalarkiver i én kommunalt drevet arkivinstitution
- I en kommune uden et reelt kommunalt arkiv, men med et professionelt drevet lokalarkiv, bør dette lokalarkiv sammen med kommunens embedsværk være den drivende kraft bag dannelsen af én kommunalt drevet arkivinstitution omfattende arkiverne fra såvel kommunen og dennes forgængerkommuner samt samtlige private arkivfunds m.m.
- I kommuner, hvor igen af ovenstående forudsætninger er tilstede, tilfalder de arkivfunds m.v., der beror ved de enkelte lokalarkiver ved disses opløsning staten eller anden kommune efter aftale med denne.